

TÜRKÇE ÖĞRENEN YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLERİN KONUŞMA KAYGISI NEDENLERİ VE DÜZEYLERİ

Enes Malik Solak
Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
enesolak.EMS@gmail.com

Doç. Dr. Fatih Yılmaz
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi
fatih.yilmaz@gop.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin, Türkçe konuşma kaygısı taşıyıp taşımadıklarının tespit edilmesi ve varsa bu kaygılarının düzeyinin belirlenmesidir. Araştırma Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi TÖMER öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmada Yabancı Dil Konuşma Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Huang (2004) tarafından geliştirilen Ölçek yazar tarafından yabancı dil olarak Türkçe eğitimi alan öğrenciler için uyarlanmıştır. 27 maddeden meydana gelmiş olup, 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki maddelerin 18'i konuşma kaygısının nedenleri ile ilgili, 9'u ise konuşma kaygısının düzeyleri ile ilgilidir. Ölçekten elde edilen bulgulara göre Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin sözlü grup tartışmalarında konuşma kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca bu öğrencilerin Türkçe konuşurken hata yapacaklarını düşünmeleri ve bu sebepten kendilerine gülüneceğini düşünmeleri konuşma kaygısına yol açmaktadır. Konuşma kaygısı düzeyine ilişkin sonuçlarda yabancı uyruklu öğrencilerin kendilerini etkili ifade edemeyeceklerini düşünmeleri kaygı düzeyini artırmaktadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde konuşma kaygısını azaltmak için de iletişimsel yöntem kullanılarak öğretim yapılması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, konuşma becerisi, konuşma kaygısı.

SPEECH ANXIETY AND LEVELS OF FOREIGN STUDENTS LEARNING TURKISH LANGUAGE

Abstract

Aim of this study is to identify whether foreign students who are learning Turkish carry anxiety about speaking Turkish or not and if so determine the level of these concerns. This research is done with Tokat GOP University TÖMER students. In this study, it is tried to find out whether they have anxiety about Turkish while talking in daily life or not and to detect the level. In this research foreign language anxiety scale is used, developed by Huang (2004), the scale is adapted for students who have studied Turkish as a foreign language by the researcher. The scale is a type of the five point scale which has come from 27 items. 18 of the items in the scale are related to reasons of speech anxiety and 9 are concerned with levels of the speech anxiety. According to the findings, it is detected that foreign students have speech anxiety especially in group discussions while learning Turkish. Besides it makes them worry about speech when they think they will make mistakes while speaking Turkish and they will be laughed at. Students who think they will not be able to express themselves effectively, increases

their level of anxiety. It is suggested to use communicative method to reduce speech anxiety of foreign students learning Turkish as a foreign language.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language education to foreign learners, speaking skill, speech anxiety.

GİRİŞ

Konuşma insanlara özgü bir eylemdir. İnsanlar dışında hiçbir varlık konuşma becerisi gösteremez. İnsanlarda fizyolojik olarak ilk ortaya çıkan becerilerden biri olan konuşma, toplumsal bir varlık olan insanın yaşamında her alanı etkilemektedir. "Konuşma, insani ilişkilerin sürdürülebilmesi için en fazla gereksinim duyulan bir dil etkinliğidir." tanımı konuşmanın en fazla kullanılan beceri olduğunu belirtmektedir (Kırkkılıç ve Akyol, 2009:94). Buradan hareketle günlük hayatta konuşma, vazgeçilmez bir beceridir. Birey her türlü gereksinimini konuşarak ifade eder. Konuşma, aynı zamanda en etkili ve en kısa yoldan iletişim kurma biçimidir. Bundan dolayı insanlar duygularını ve düşüncelerini ifade etmek için çoğunlukla konuşmayı tercih ederler.

Teknolojik gelişmelerin ilerlemesi ve Dünya'nın küçük bir köy haline gelmesi diller arası etkileşimi de hızlandırmaktadır. Gelişen ticari ve sosyal ilişkiler, farklı ülkelerde yaşayan insanların yabancı dil öğrenmesini gerekli kılmıştır. Uluslararası eğitim-öğretimin yaygınlaşması öğrencilerin diğer dilleri de öğrenmelerini gerekli kılmıştır. "Çoğu öğrenci yabancı/ikinci dile çok az maruz kaldıkları ve o dili konuşan kişilerle iletişim kuramadıkları için akıcı konuşamamaktadır." ifadesi yabancı dil öğretiminin iletişim için yapılması gerektiğini ve etkili kullanımın bu şekilde olacağını altını çizmektedir (Sarıçoban, 2015:164).

Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin büyük bir bölümü eğitim için Türkçe öğrenmektedir. Bu husus Türkçe'nin eğitim dili olarak da kullanıldığının göstergesidir. Eğitim için öğrenilse bile, yabancı dil günlük yaşamda kullanılmadıkça kalıcı olmayacaktır. Günlük yaşamda hedef dilde etkili bir biçimde konuşabilmek için de konuşmanın kaygıdan olabildiğince uzak olması gerekmektedir. Çalışmanın alt bölümlerinde yabancı dilde konuşmanın nasıl olduğu-nasıl olması gerektiği, yabancı dilde kaygının hangi durumlarda ortaya çıktığı ve son olarak yabancı dilde iletişimsel yaklaşım ve konuşma becerisi incelenmiştir.

Yabancı Dilde Konuşma

Konuşma eylemi bir dili bilmekten çok o dili kullanmakla ilgilidir. Ana dilinde gayet düzgün ve akıcı konuşan bireyin, yabancı dilde de bu şekilde konuşacağını söylemek zordur. Öğrenilen yabancı bir dilin konuşurken kullanılması, o dile genel itibariyle hâkim olmaya bağlıdır. Yabancı dilin gramer kurallarını çok iyi bilmek, söz konusu dili kullanarak çok iyi konuşulabileceğini göstermez. Konuşmak için gramer kurallarını bilmek gereklidir fakat sadece gramer kurallarının bilinmesi hedef dili konuşmak için yeterli değildir. Öğrenilen yabancı dilde konuşma becerisinin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için öncelikle yabancı dili öğrenen birey bu dilde konuşmaya ihtiyaç duyacağı durumlarla karşı karşıya bırakılmalıdır.

Ana dil dışında konuşma becerisi öğretilme kazanılabilecek bir olgudur. Öncelikle hedef dilin kurallarını öğrenip daha sonra hedef dilde konuşma becerisini kazandırılmaya çalışılır. "Yabancı dil öğretim metotlarının çoğu, öğrencilerin amaç dilde iletişim kurmayı öğrenmelerini hedeflemektedir." Düşüncesi yabancı dil öğrenmenin ana amaçlarından olan iletişim kurmanın gerekliliğini belirtmiştir (Şeref,2013: 44). Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar da bu bağlamda

yapılmalıdır. Öğrenen bireye hedef dili kullanarak iletişim kurmayı kavratmak temel amaç olmalıdır. Ancak günlük iletişimde kullanılacak dil öğrencinin öğrendikleriyle de örtüşür durumda olmalıdır. Örneğin, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir birey bazı yerel söyleyişleri anlamayabilir. Öğretim süresi boyunca öğrencinin böyle durumlarla karşılaşabileceği belirtilmeli fakat konuşma çalışmaları, hedef dili büyük çoğunluğun günlük hayatta kullandığı biçimiyle yapılmalıdır.

Yabancı Dilde Kaygı

Birey duygu ve düşüncelerini her zaman rahatlıkla ifade edemeyebilir. Çocukluğundan beri konuşan insan, olumsuz yaşantılar sonucu konuşmaktan kaçınabilmektedir. Herkes konuşurken kendini doğru ifade etmek ister. Fakat her zaman bu mümkün olamamaktadır. Bunun sonucunda ise konuşma kaygısı ortaya çıkmaktadır. Konuşma yaşamı kolaylaştıran, sağlıklı toplumsal ilişkiler için gerekli olan bir beceridir. Konuşmaya karşı kaygısı olan bireyler kendilerini ifade etmekte ve sosyal ilişkilerde sorunlar yaşamaktadırlar. Kaygıyı daha iyi anlayabilmek için şu tanımlardan yararlanabiliriz:

"Kaygı, bireyin hayatındaki her duygu gibi yaşam sürdürülebilirliği açısından yaşanılması gereken bir duygudur" (Özkan ve Kınay, 2014). "Kaygı; üzüntü, sıkıntı, korku, başarısızlık duygusu, acizlik, yargılanma gibi heyecanların birini veya birçoğunu içerebilen, sonunun ne olduğunu bilmeksizin duyulan belli belirsiz bir korkudur" (Ünlü, 2001: 92). "Sorunun ne olduğunu bilmeksizin duyulan korkudur" (Morgan, 1998). "Kişinin bir uyararla karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel gelişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumudur" (Özdemir ve Gür, 2011).

Bu tanımlardan yola çıkarak kaygının, insan hayatında yerinin olduğunu ve her insanın bazı durumlar karşısında kaygı yaşayabileceğini söyleyebiliriz. Kaygı bireyleri bir davranışı yapmaktan alıkoyabilir. Bunun yanında kaygı bazı durumlarda bireyler için harekete geçiren güç konumuna da gelebilir. Örneğin; sınıf içi konuşmalarda ve kendini ifade etmekte zorlanan bir öğrenci ya bu durumu içselleştirip sınıfta konuşmaktan tamamen vazgeçecektir ya da birkaç olumlu pekiştirme sonucu bu kaygıyı aşip konuşmak için girişimlerde bulunmaya başlayacaktır.

Kaygı çok çeşitli durumlarda ortaya çıkabilir. İnsanlarda kaygı bireylere karşı ya da olaylara karşı bir içsel tepki olarak meydana gelebilir. Günlük yaşamında konuşmayı her alanda kullanan insan, eğer konuşma davranışına karşı kaygı geliştirirse birçok zorlukla karşı karşıya kalabilir. Konuşma, her zaman rahatlıkla gerçekleşen bir beceri değildir. Bundan dolayı bazı durumlarda konuşmaya karşı kaygı yaşanabilir. Hiçbir hazırlık yapmadan topluluk önünde konuşmak durumunda kalan bir insanın kaygı yaşaması olasıdır.

Konuşma kaygısı çok çeşitli durumlarda ortaya çıkabilir. Topçuoğlu ve Özden'e (2012:112) göre konuşma kaygısı insanların başaramayacağını düşünmesiyle ortaya çıkar. Bu başarısız olma düşüncesi sonucunda birey konuşmaktan korkabilir ve konuşma azmini kaybedebilir. Konuşma azmi yitirilince de cesaret kırılır ve bu tedirginlik durumu bireyi konuşma yapmaktan vazgeçtirir. Bu bilgi ışığında başarısızlık düşüncesi bireyde kaygıya yol açmaktadır. Bu durumun sonunda da konuşmadan vazgeçme davranışının görülme olasılığı vardır.

İletişimsel Yaklaşım ve Konuşma Becerisi

Konuşma becerisinin kazandırılmasında dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri iletişimsel yönetime uygun bir öğretimi yapılandırmaaktır. Avrupa dilleri ortak çerçeve metnine göre de konuşma becerisinin kazandırılmasında kullanılması gereken yöntem iletişimsel yöntemdir. "Avrupa dil çalışmaları iletişimsel yöntemin getirdiği bir zorunluluk olduğundan dolayı yabancı dil eğitiminde ve öğretiminde gerçekleştirilecek bütün etkinliklerin iletişimsel yaklaşıma göre düzenlenmesi gerekmektedir (İşisağ ve

Demirel, 2010).” ifadesi ile sadece konuşma becerisine yönelik etkinliklerin değil bütün etkinliklerin iletişimsel yönetime uygun hazırlanmasının gerekli olduğunun altı çizilmiştir.

Yabancı dil öğretiminde esas alınan Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre konuşma becerisinin kazandırılmasında tavsiye edilen iletişimsel yöntemi şöyle tanımlayabiliriz: “Yabancı dil öğretimi alanında, yapısalcılığa ve 1960’lı yılların durumsal yaklaşımlarına duyulan tepki; bunun da ötesinde, söz konusu yaklaşımların yabancı dil öğretiminde yetersiz kalması, öğrenci kitlelerinin beklentilerine yanıt verememesi bu alandaki yöntem arayışlarına ve bilimsel çalışmalara hız kazandırmış ‘İletişimci Dil Öğretimi’ adı altında yeni bir yabancı dil öğretim modeli eğitim programlarında yer edinmeye başlamıştır (Köse, 2005).” Bu tanım iletişimsel yöntemin ihtiyaçtan doğduğunu göstermektedir. Diğer yöntemlerin yabancı dil öğretiminde günlük yaşama dönük olmaması ve öğrenenleri sıkı gramer kurallarına boğması, yeni sayılabilecek bir metot olan iletişimsel yöntemin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

İletişimsel yöntem ile konuşma becerisinin kazandırılması diğer metotlara göre konuşma kaygısını en aza indirir. Temel dil becerileri olan dinleme ve konuşmadan önce okuma ve yazmayı öğrenmek yabancı dil öğrenen kişilere daha karışık gelebilmektedir. İnsanların ilk edindiği beceri dinleme daha sonra ise konuşmadır. Okuma ve yazma ise okulda verilen eğitimle kazanılmaktadır. Bu noktadan hareketle bireyin dinleme ve konuşmayı, okuma ve yazmadan daha kolay öğrenebileceği sonucuna ulaşılabilir. Önce iletişim kurmaya dayalı olan iletişimsel yöntemde, konuşma ve dinlemeye daha çok ağırlık verilir. Dil bilgisi kurallarına ise çok az değinilip sadece dinlemenin ve konuşmanın içinde geçen cümlelerin dil bilgisi kurallarına uygun olması gerektiği öğrenenlere kazandırılmaya çalışılır. Ana dilinden başka bir dili sürekli konuşarak ve dinleyerek öğrenen bireyler, hedef dili kullanarak konuşmaya karşı daha istekli olabilmektedirler. Öğrenmekte olduğu dili devamlı konuşan birey zamanla öğrendiği yeni dile karşı olumlu tutum da geliştirecektir. Bundan dolayı yabancı dil öğretiminde iletişimsel yöntemin, diğer yöntemlere oranla konuşma kaygısını azalttığı söylenebilir.

Çalışmanın Amacı ve Gerekçesi

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerde konuşma kaygısının nedenlerini ve düzeylerini belirlemektir. Araştırma konuşma becerisinin derslerde ve günlük hayatta kullanımı sırasında kaygılanma durumunun ortaya çıkıp çıkmadığı ve kaygılanma var ise düzeylerinin ne boyutta olduğunu ölçmeye yöneliktir. Çalışmanın gerekçesi ise konuşma kaygısı oluşturmadan öğretimin gerçekleştirilebilir olmasıdır. Özellikle iletişimsel yöntem ile yabancı dil öğrenen bireylerde hedef dile karşı konuşma kaygısı olmasına imkân verilmeden öğretim yapılabileceği görüşü çalışmanın temel taşı oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Çalışma kurgulanırken betimsel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan konuşma kaygısının nedenleri ve düzeyleri belirlenmeye çalışılarak, konu derinlemesine ele alınmıştır. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerde konuşma kaygısının var olup olmadığı, varsa bu kaygının hangi etmenlere bağlı olduğu ve öğrencilerin ne düzeyde kaygılandıklarını tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın verileri Gaziosmanpaşa Üniversitesi TÖMER öğrencilerinden elde edilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen 25 TÖMER öğrencisine Yabancı Dil Konuşma Kaygısı Ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmaya konu olan kaygıyı belirlemek için Yabancı Dil Konuşma Kaygısı Ölçeği (Huang, 2004) kullanılmıştır. Ölçek 27 maddeden meydana gelmektedir. Ölçek beş seçenekli likert tipi bir ölçektir.

Her maddenin karşısında kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde beş seçenek bulunmaktadır. Ölçekteki maddeler iki boyuta ayrılmıştır. Bu iki boyuttan biri yabancı dilde konuşma kaygısının nedenlerini belirlemeye yönelik iken, diğeri ise yabancı dilde konuşma kaygısının düzeyini belirlemeye dönüktür.

BULGULAR

1.Yabancı Dil Konuşma Kaygısının Nedenleri

Tablo 1: Yabancı Dil Konuşma Kaygısının Nedenlerine İlişkin Bulgular

Neden Boyutu	Kesinlikle Katılmıyorum				Kararsızım				Kesinlikle Katılıyorum			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Madde 2	6	24	9	36	1	4	6	24	3	12	0	0
Madde 3	4	16	1	4	5	20	8	32	7	28	0	0
Madde 4	9	36	8	32	2	8	2	8	2	8	2	8
Madde 5	3	12	7	28	5	20	6	24	4	16	0	0
Madde 7	3	12	2	8	1	4	11	44	7	28	1	4
Madde 8	6	24	8	32	2	8	4	16	5	20	0	0
Madde 9	8	32	8	32	2	8	5	20	2	8	0	0
Madde 10	8	32	4	16	2	8	9	36	1	4	1	4
Madde 13	5	20	5	20	4	16	5	20	6	24	0	0
Madde 15	2	8	2	8	7	28	7	28	5	20	2	8
Madde 16	1	4	1	4	8	32	7	28	5	20	3	12
Madde 18	8	32	3	12	4	16	5	20	4	16	1	4
Madde 20	2	8	4	16	1	4	7	28	9	36	2	8
Madde 21	6	24	2	8	2	8	10	40	4	16	1	4
Madde 22	2	8	9	36	2	8	6	24	5	20	1	4
Madde 23	4	16	1	4	4	16	8	32	6	24	2	8
Madde 26	5	20	10	40	3	12	3	12	3	12	1	4
Madde 27	7	28	3	12	3	12	4	16	7	28	1	4

Tablo 1'e göre yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin, Türkçe konuşma kaygılarına ilişkin bulgulara bakılacak olursa bu bireylerin madde 2'ye (Tanıdığım kişilerin yanında Türkçe konuşurken kendimi daha az gergin hissedirim) %24 kesinlikle katılmıyorum, %36 katılmıyorum, %4 kararsızım, %24 katılıyorum ve %12 kesinlikle katılıyorum yanıtı verdikleri tespit edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireyler madde 3'e(Sınıfta Türkçe konuşurken, programda önceden belirlenen konuları dersten önce çalıştığım zaman kendimi çok rahat hissedirim.) % 16 kesinlikle katılmıyorum, %4 katılmıyorum, %20 kararsızım, %32 katılıyorum, %28 kesinlikle katılıyorum yanıtı vermişlerdir. Madde 4'e (Türkçe dersinde öğretmenim tarafından sorulan soruyu yanıtlayan yalnızca ben olduğumda kaygılanırım.) ise % 36 kesinlikle katılmıyorum, %32 katılmıyorum, %8 kararsızım, %8 katılıyorum ve %8 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilmiştir. Madde 4, %8 oranında yanıtı bırakılmıştır. Madde 5'e (Türkçe dersinde sözlü aktiviteler sırasında notlandırılacağımı bildiğimde paniklelemeye başladım.) % 12 kesinlikle katılmıyorum, % 28 katılmıyorum, % 20 kararsızım, % 24 katılıyorum ve % 16 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilmiştir. Madde 7'ye (Türkçe olarak tartışacağımızı bildiğimde Türkçe derslerinden hoşlanırım.) % 12 kesinlikle

katılmıyorum, % 8 katılmıyorum, % 4 kararsızım, % 44 katılıyorum, % 28 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilmiş ve bu madde % 4 oranında yanıtı bırakılmıştır. Madde 8'e (Sınıfın önünde Türkçe konuşurken çok utanırım.) % 24 kesinlikle katılmıyorum, % 32 katılmıyorum, % 8 kararsızım, % 16 katılıyorum ve % 20 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilmiştir. Madde 9'a (Hatalarımın öğretmenim tarafından düzeltilmesi yüzünden Türkçe dersine girmekten hoşlanmam.) % 32 kesinlikle katılmıyorum, % 32 katılmıyorum, % 8 kararsızım, % 20 katılıyorum ve % 8 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilmiştir. Madde 10'a (Derste Türkçe olarak bir grup tartışmasına katıldığımda kendimi gergin hissedirim.) % 32 kesinlikle katılmıyorum, % 16 katılmıyorum, % 8 kararsızım, % 36 katılıyorum, % 4 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilirken bu madde % 4 oranında boş bırakılmıştır. Madde 13 (Sınıfta daha az öğrenci olsaydı, Türkçe konuşurken kendimi daha iyi hissedirdim.) % 20 kesinlikle katılmıyorum, % 20 katılmıyorum, % 16 kararsızım, % 20 katılıyorum, % 24 kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlanmıştır. Madde 15'e (Programda önceden belli olan sözlü aktiviteleri bildiğim zaman Türkçe dersinde konuşmaya daha istekli olurum.) % 8 kesinlikle katılmıyorum, % 8 katılmıyorum, % 28 kararsızım, % 28 katılıyorum, % 20 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilirken, bu madde %8 oranında yanıtı bırakılmıştır. Madde 16'ya (İkili aktivitelerde kendimi rahat hissedirim.) % 4 kesinlikle katılmıyorum, % 4 katılmıyorum, % 32 kararsızım, % 28 katılıyorum, % 20 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilirken, bu madde % 12 oranında yanıtı bırakılmıştır. Madde 18'e (Türkçe konuşurken herkesin hata yapacağını bilirim, bu yüzden başkaları tarafından bana gülünmesinden korkmam.) % 32 kesinlikle katılmıyorum, % 12 katılmıyorum, % 16 kararsızım, %20 katılıyorum ve % 16 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilirken, bu madde % 4 oranında yanıtı bırakılmıştır. Madde 20'ye (Konular ilginç olduğunda derse katılmaya daha istekliyimdir.) % 8 kesinlikle katılmıyorum, % 16 katılmıyorum, % 4 kararsızım, % 28 katılıyorum, % 36 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilmiş ve bu madde % 8 boş bırakılmıştır. Madde 21'e (Derste daha çok pratik yaparsam, sözlü sınavlarda kendimi gergin hissetmem.) % 24 kesinlikle katılmıyorum, % 8 katılmıyorum, % 8 kararsızım, % 40 katılıyorum, % 16 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilmiş ve bu madde katılımcıların % 4'ü tarafından boş bırakılmıştır. Madde 22 (Öğretmenim, sözlü ifadelerimi diğer öğrencilerden düzeltmelerini istediğinde kendimi rahatsız hissedirim.) % 8 kesinlikle katılmıyorum, % 36 katılmıyorum, % 8 kararsızım, % 24 katılıyorum, % 20 kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplanırken, bu madde % 4 oranında cevapsız bırakılmıştır. Madde 23'e (Öğretmenim derste sözlü hatalarımı düzelttiğinde baskı hissetmem.) % 16 kesinlikle katılmıyorum, % 4 katılmıyorum, % 16 kararsızım, % 32 katılıyorum, %24 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilirken, bu madde % 8 oranında boş bırakılmıştır. Madde 26 (Grup aktivitelerinde kendimi gergin hissedirim.) % 20 kesinlikle katılmıyorum, % 40 katılmıyorum, % 12 kararsızım, %12 katılıyorum, % 12 kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlanmış ve % 4 boş bırakılmıştır. Madde 27 (Sözlü sınav esnasında kendimi gergin hissetmem.) ise % 28 kesinlikle katılmıyorum, % 12 katılmıyorum, % 12 kararsızım, % 16 katılıyorum, % 28 kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlanmış ve % 4 yanıtı bırakılmıştır.

2.Yabancı Dil Konuşma Kaygısının Düzeyi

Tablo 2: Yabancı Dil Konuşma Kaygısı Düzeylerine İlişkin Bulgular

Düzye Boyutu	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Boş	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Madde 1	4	16	13	52	2	8	2	8	4	16	0	0
Madde 6	3	12	10	40	2	8	7	28	3	12	0	0
Madde 11	5	20	8	32	4	16	3	12	3	12	2	8
Madde 12	2	8	6	24	4	16	7	28	6	24	0	0
Madde 14	3	12	4	16	3	12	7	28	7	28	1	4

Madde 17	2	8	6	24	3	12	10	40	3	12	1	4
Madde 19	3	12	0	0	8	32	11	44	2	8	1	4
Madde 24	6	24	8	32	3	12	4	16	2	8	2	8
Madde 25	1	4	6	24	5	20	9	36	3	12	1	4

Tablo 2'ye göre Türkçe öğrenen yabancı bireyler madde 1'e (Sınıfta Türkçe konuşurken kendimi kaygılı hissedirim) %16 kesinlikle katılmıyorum, %52 katılmıyorum, %8 kararsızım, %8 katılıyorum ve %16 kesinlikle katılıyorum yanıtı verdikleri görülmektedir. Bu bireylerin madde 6'yı (Türkçe dersinde soruları yanıtlarken yanlış bir cevap vermekten korkarım) %12 kesinlikle katılmıyorum, %40 katılmıyorum, %8 kararsızım, %28 katılıyorum ve %12 kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtladıklarına ulaşılmaktadır. Madde 11'e (Sınıf arkadaşlarımdan benden daha iyi Türkçe konuştuğunu düşünürsem, sözlü aktivitelerde konuşurken kendimi gergin hissedirim.) % 20 kesinlikle katılmıyorum, % 32 katılmıyorum, % 16 kararsızım, % 12 katılıyorum, % 12 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilirken, bu madde %8 oranında yanıtı bırakılmıştır. Madde 12 (Türkçe dersinde sözlü sınavlar konusunda kaygılanırım.) ise % 8 kesinlikle katılmıyorum, % 24 katılmıyorum, % 16 kararsızım, % 28 katılıyorum, % 24 kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlanmıştır. Madde 14'e (Türkçe konuşurken kendimi etkili bir şekilde ifade edemediğim zaman kaygılanırım.) % 12 kesinlikle katılmıyorum, % 16 katılmıyorum, % 12 kararsızım, % 28 katılıyorum ve % 28 kesinlikle katılıyorum yanıtı verilirken, bu madde % 4 yanıtı bırakılmıştır. Madde 17 (Sözlü aktiviteler yapılacağını bildiğim zaman derse gitmeyi severim.) % 8 kesinlikle katılmıyorum, % 24 katılmıyorum, % 12 kararsızım, % 40 katılıyorum, % 12 kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlanmış ve bu madde % 4 oranında boş bırakılmıştır. Madde 19'a (Türkçe dersinde sorulan sorulara gönüllü olarak cevap vermeyi severim.) % 12 kesinlikle katılmıyorum, % 0 katılmıyorum, % 32 kararsızım, % 44 katılıyorum ve % 8 kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplanırken, bu madde % 4 oranında cevapsız bırakılmıştır. Madde 24'e (Sözlü aktivitelerin yapılacağını bildiğimde, Türkçe dersine gitmek beni diğer derslere gitmekten daha gergin yapar.) % 24 kesinlikle katılmıyorum, % 32 katılmıyorum, % 12 kararsızım, % 16 katılıyorum, % 8 kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlanmış ve bu madde % 8 oranında yanıtı bırakılmıştır. Madde 25 (Sorulara Türkçe cevap verirken bocalarım.) ise % 4 kesinlikle katılmıyorum, % 24 katılmıyorum, % 20 kararsızım, % 36 katılıyorum, % 12 kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlanmış ve % 4 yanıtı bırakılmıştır.

SONUÇ

Konuşma bireyin var olması ve varlığını devam ettirebilmesi için gerekli bir beceridir. Fakat tek başına konuşma becerisi iletişim için yeterli değildir. "Sözlü anlatım (konuşma); temel dil becerilerinden (dinleme, konuşma, okuma, yazma) birisi; temel iletişim zincirinin ikinci halkasıdır" ifadesi konuşmanın diğer dilsel becerilerle yakından ilişkili olduğunu belirtir (Akbayır, 2014:2). Konuşma özellikle de dinleme becerisi ile yakından ilişkilidir. Günlük hayatta bu iki beceri birbirinden ayrı düşünülemez. Konuşma kaygısı taşıyan bireylerin dinleme becerileri de konuşmanın oluşturacağı kaygıdan etkilenebilir. Özellikle yabancı dil öğretiminde dinleme, konuşma için doğrudan etkilidir. Kelimelerin ve cümlelerin doğru telaffuzu için önce dinleme ardından konuşma ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Konuşma kaygısı olan bireylerde dinleme eğitimi eksikliği, konuşmaya olan kaygının da nedenlerindedir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin konuşma kaygılarının nedenlerini elde edilen bulgulardan hareketle inceleyecek olursak tanıdıklarının yanında Türkçe konuşurken kendilerini daha az gergin hissetmedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bahsi geçen maddeye öğrencilerin büyük oranında katılmıyorum yanıtı vermeleri, Türkçe öğrenen bireylerin tanıdıklarının yanında bile Türkçe

konuşurken kendilerini gergin hissettiklerini ortaya çıkarmıştır. İnsanlar genelde tanıdıkları insanların yanında kendilerini rahat hissederler. Fakat bu maddeye verilen yanıt bu durumla çelişmektedir. Bu bulgu ışığında öğrencilerin tanıdıkları insanların yanında dahi Türkçe konuşurken gerilmeleri, hiç tanımadıkları insanlarla iletişime geçerken kendilerini daha gergin hissetmelerine ve Türkçe konuşmaya karşı kaygı geliştirmelerine yol açmaktadır.

Konuşma öğretimi yapılan derslerde sözlü grup tartışmaları öğrencilerin gergin olmasına neden olmaktadır. Bu maddeye verilen yanıtlar incelenecek olursa en yüksek oranın katılıyorum olduğu görülecektir. Buradan hareketle sözlü grup tartışmalarında bireylerin kendilerini rahat hissetmedikleri söylenebilir. Bu maddeye göre kaygı nedeni Türkçe olarak sözlü grup tartışmaları yapmaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik olarak yapılan sözlü grup tartışmaları öğrencilerin kaygılanmasına yol açmaktadır.

Türkçe konuşurken yanlış yapabileceğini tam olarak kabul etmeyen yabancı uyruklu öğrenciler, yaptıkları hatalardan dolayı kendilerine gülünmesinden de endişe duymaktadırlar. Ölçekteki ilgili maddeye yüksek oranında kesinlikle katılmıyorum yanıtı verilmesi öğrencilerde en belirgin kaygı nedenini ortaya çıkarmıştır. Bu bulguya dayanarak öğrencilerde Türkçe konuşma kaygısının nedenini başkalarının gülmesidir. Türkçe konuşurken herkesin hata yapabileceğini özümsememiş olan öğrenci, hatasız Türkçe konuşmayı hedeflemektedir fakat bu kusursuz olma isteği ufak bir hatayla yıkılıp, yerine konuşmaya karşı uzak duran bir davranış geliştirebilir. Türkçe konuşurken yapılan hataların diğer öğrenciler tarafından hangi tepkiyle karşılandığı çok önemlidir. Kendisiyle alay edildiğini düşünen öğrenci konuşmaya karşı isteksiz ve kaygılı olabilir.

Yabancı dil olarak Türkçe konuşma kaygısının nedenlerine ilişkin bulgularda konuşulan konuların ilginç olması konuşma kaygısını da olumlu yönde etkilemekte yani azaltmaktadır. Ölçekte yer alan bu hususa ilgili maddeye büyük oranında kesinlikle katılıyorum yanıtının verildiği görülmektedir. Bu bulgudan hareketle konuların ilgi çekici olması öğrencilerin derse, derse katılmaya ve konuşmaya istekli olmasına katkı sağlamaktadır. Bu bulgu bize konuşma kaygısının bir nedeninin de konuların ilginçlikten ve ilgi çekicilikten uzak olmasıdır. Türkçe öğrenen bireylerin ilgi çekici konularda konuşmaya daha istekli oldukları görülmektedir.

Yabancı dilde konuşma kaygısının düzeylerine ilişkin bulguları inceleyecek olursak, sözlü sınavlarla ilgili maddeye yüksek oranında katılıyorum yanıtı vermeleri Türkçe sözlü sınavlarda öğrencilerin kaygılandıklarını göstermektedir. Konuşma ve sınav kavramları bir araya gelince öğrencilerde kaygı oluşturan etmenler oluşturduğu görülmektedir. Bu maddede kaygı nedeni konuşmaya yönelik olan sözlü sınavlar ifadesidir. Fakat burada beş yanıtın her birini ayrı bir düzey olarak kabul edecek olursak, öğrencilerin bu maddeye ilişkin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe konuşurken kendilerini etkili bir şekilde ifade edemediklerinde kaygılandıkları görülmektedir. Ölçekteki ilgili maddeye ait bulgulara baktığımızda yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin bu maddeye yüksek oranda katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum yanıtlarını verdikleri göze çarpmaktadır. Bu bulgu iletişim kurarken Türkçeyi etkili kullanamama durumunun kaygıyı ortaya çıkardığını göstermektedir. Bu maddeye en çok verilen yanıtların da katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum olması, öğrenen bireylerin kendilerini Türkçe olarak etkili şekilde ifade edemediklerinde kaygılandıklarını ve bu kaygının da düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin konuşma kaygı düzeylerine ait bulgularda soruları Türkçe yanıtlama ile ilgili madde incelenecek olursa, en yüksek oranın katılıyorum olduğu görülecektir. Bu veri bize bireylerin sorulara Türkçe cevap vermede zorlandıklarını ve bu durum sonucunda da kaygılandıklarını ortaya çıkarmaktadır. Sözü geçen bu maddeye verilen bu yanıt soruları Türkçe cevaplamaya ilişkin kaygı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Öneriler

- Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin iletişimsel yaklaşıma uygun olacak şekilde öğrenim görmeleri gereklidir. Bunun temel nedeni Türkçeyi günlük hayatta etkili ve işlevsel olarak kullanmalarını sağlamaktır.
- Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğrencilerin günlük hayatla iç içe olan örneklerle karşılaşması gereklidir.
- Öğrencilerde konuşma kaygısı oluşmaması için öğrenciler Türkçe konuşmaya teşvik edilmeli, hata yapan öğrencilere olumlu ve düzeltici dönütler verilmelidir.
- Öğrencilerde kaygı nedenlerinden olan sözlü grup tartışmalarında, öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortamlar oluşturulmalıdır.
- Konuşma öğretiminde konuların ilgi çekici olması gerekmektedir. İlginç konular öğrencilerin konuşmaya olan isteklerini artırmakta ve böylece de konuşma kaygısını azaltmaktadır.
- Sorulara Türkçe cevaplar vermesi istenen öğrencilere yeterli kadar süre tanınmalı, konuşmalarını destekleyici ve konuşmaya teşvik edici ipuçları kullanılmalıdır.

Not: Bu çalışma Antalya'da 18-20 Mayıs 2017 tarihlerinde düzenlenen 8'inci Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresinde bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Akbayır, S. (2014). *Nasıl konuşabilirim?*. Ankara: Pegem Akademi.

Huang, H. (2004). *The relationship between learning motivation and speaking anxiety among EFL non-English major freshmen in Taiwan*. Unpublished master's thesis, Chaoyang University of Technology.

İşisağ, K.U. ve Demirel, Ö. (2010). Diller için Avrupa ortak başvuru metninin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 192, 190-204.

Kırkkılıç, A. ve Akyol, H. (Ed.). (2009). *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Kinay, İ. ve Özkan, E. (2014). Öğretmen adayları için konuşma kaygısı ölçeği (ÖAKKÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*, 1750, 1748-1760.

Köse, D. (2005). *Avrupa konseyi yabancı diller ortak başvuru metnine uygun Türkçe öğretiminin başarıya ve tutuma etkisi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Morgan, C. T. (1998). *Psikolojiye giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.

Özdemir, E. Ve Gür, H. (2011). Matematik kaygısı-endişesi ölçeğinin (MKEÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40, 39-50.

Sarıçoban, A. (Ed.). (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretim metodolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şeref, İ. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma ve konuşma becerileri kazandırmada iletişimsel yaklaşımın kullanımı için model önerisi. *International Journal of Language Education and Teaching*, 44, 43-60.

Topçuoğlu, F. ve Özden, M. (2012). *Diksiyon ve konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Ünlü, E. (2007). İlköğretim okullarındaki üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutum ve ilgilerinin belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 129-148.